

بیابان‌زایی و تخریب زمین فرایندها و مهار

۱۳۹۵/۱۸
۹۰ / ۱۱,۶۸

تألیف

مارتن دو بور، مرید، بلوصی، نل دلبک، جان دو پو،

نیک رایکی آن وردت، ویم ام. کورنلیس

دونالد پابریلز

بخش بیابان‌شناسی، ونس

دانشگاه گنت بریک

ترجمه

دکتر مجید کریم‌پور ریحان

(دانشیار دانشگاه تهران)

مهندس فاطمه نقی‌زاده اصل

(دانشجوی دکتری بیابان‌زایی)

شماره مسلسل ۸۹۶۶

شماره انتشار ۳۷۸۵

انتشارات دانشگاه تهران

کنفرانس بیابان‌زایی و تخریب زمین (چهارمین: ۲۰۱۲ م. = ۱۳۹۱: بلژیک)
Conference on Desertification and Land Degradation (4th
: 2012: Belgium)

بیابان‌زایی و تخریب زمین: فرایندها و مهار/ مؤلفان: مارتین دو بور... [و دیگران]: ترجمه مجید کریم‌پور ریحان، فاطمه نقی‌زاده اصل.
تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۵.
: ۲۳۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
انتشارات دانشگاه تهران: شماره انتشار ۳۷۸۵.
978-964-03-7047-6 :

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فهرست

شابک

رعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

Desertification and Land Degradation Processes
and Mitigation, c2013.

تألیف: مارتین دو بور، محمد خلوصی، نل دلیک، جان دو پو، نیک رایکن، آن
ور دوت ... [و دیگران]

کتابنامه

یادداشت

بیابان‌زایی

موضوع

بیابان‌زایی - ایران

موضوع

مناخ - نیک

موضوع

مناخ خشک - ایران

موضوع

De Boever, Maarten

شناسه افزوده

کریم‌پور ریحان، مجید - ۱۳۲۰ - مترجم

شناسه افزوده

نقی‌زاده اصل، فاطمه - ۱۳۵۹ - مترجم

شناسه افزوده

دانشگاه تهران: مؤسسه انتشارات

شناسه افزوده

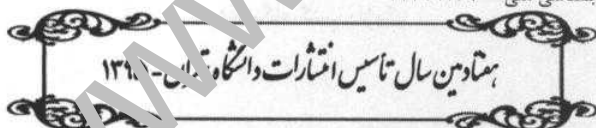
GB ۶۱۱/۵۹ ۱۳۹۵

رده‌بندی کنگره

۵۵۱/۴۱۵

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۴۱۹۱۳

هفتمین سال تاسیس انتشارات دانشگاه تهران - ۱۳۹۱

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر، چاپ، فروش هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-7047-6

9 789640 370476

عنوان: بیابان‌زایی و تخریب زمین: فرایندها و مهار

تألیف: مارتین دو بور - محمد خلوصی - نل دلیک - جان دو پو - نیک رایکن - آن ور دوت - ویم

ام. کورنلیس - دونالد پاپریلز

ترجمه: دکتر مجید کریم‌پور ریحان - مهندس فاطمه نقی‌زاده اصل

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدّم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۲۸۷۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	ج
مقدمه مترجمان.....	ح
فصل اول: ایجاد عطف پذیری در برابر خشکسالی: چشم انداز آب خاک.....	۱
فصل دوم: کمبر، آب در خاه، میانه و از بین رفتن بحرالْمیت (فلسطین).....	۲۱
فصل سوم: تدوین اطلس جدید بیابان: آبی و مشارکت در ارزیابی جهانی.....	۳۵
فصل چهارم: فرصت‌ها و چالش‌های ارزیابی و مقابله با تخریب زمین.....	۴۹
فصل پنجم: نقش فرسایش خندقی در آفرقای سوبو.....	۶۱
فصل ششم: راهبردهای اصلی تثبیت تپه‌های ماسه‌ای در موریتانی.....	۷۷
فصل هفتم: پایش خشکسالی در شرق مدیترانه با استفاده از سنجنده‌ها از دور.....	۹۳
فصل هشتم: تغییرات زمانی و مکانی فرساینده‌گی و تجمع بارش در منطقه آندی، ونزوئلا.....	۱۰۷
فصل نهم: تأثیر خاک‌ورزی کاهش یافته بر فرسایش خاک و کیفیت فیزیکی خاک در بلژیک و شمال فرانسه.....	۱۱۷
فصل دهم: تأثیر تاج پوشش افاقیا بر ویژگی‌های هیدرولیکی خاک در منطقه خشکی از تونس.....	۱۳۷
فصل یازدهم: توسعه و سنجش ابزار اندازه‌گیری دقیق فرسایش به منظور تبیین سازوکارهای حرکت رسوب در شرایط جریان کم عمق.....	۱۵۳

فصل دوازدهم: مقایسهٔ برآورد هدررفت خاک با استفاده از فناوری یکپارچه نسبت تحویل رسوب - معادلهٔ جهانی اصلاح‌شدهٔ هدررفت خاک با اندازه‌گیری بار رسوب معلق در حوزهٔ آبخیز بیوک مندرس، ترکیه..... ۱۶۳

فصل سیزدهم: رویکرد ارزیابی حساسیت فرسایش بادی در مقیاس منطقه‌ای در محیط نیمه‌خشک ترکیه..... ۱۷۳

فصل چهاردهم: تغییر جریان انرژی جنبشی باران تحت تأثیر باد با درجه و جهت مختلف شیب..... ۱۸۷

فصل پانزدهم: ارزیابی صحرایی کیفیت ساختمان خاک در شرایط گرمسیری..... ۱۹۷

فصل شانزدهم: ارزیابی شست رسوب در سامانهٔ پخش سیلاب دشت گربایگان، ایران..... ۲۱۹

فصل هفدهم: پایش شوری خاک در مزارهای حاشیه‌ای ایران..... ۲۲۱

پیشگفتار

چهارمین کنفرانس بیابان‌زایی و تخریب زمین، که در تاریخ نوزدهم ژوئن سال ۲۰۱۲ برگزار شد، گروهی از دانشمندان علاقه‌مند به مسائل زیست‌محیطی جهانی و منطقه‌ای را گرد هم آورد. این کنفرانس که متشکل از اعضای بخش بیابان‌شناسی یونسکو بود، در تالار کنفرانس دوبوت، در مرکز بین‌المللی بیابان‌شناسی دانشگاه گنت بلژیک برگزار شد.

چهارمین کنفرانس بیابان‌زایی و تخریب زمین و نیز همه کنفرانس‌های پیش از آن، از اهداف بیابان‌شناسی یونسکو تبعیت می‌کنند و بر مطالعه، ارزیابی و پایش اراضی خشک و شرایط شبه‌بیابانی و نیز بر راهبردها، مقایسه با بیابان‌زایی و پیشگیری از تخریب زمین تأکید دارند. این اهداف همواره مد نظر مرحوم روف در مارسل دوبوت، بنیان‌گذار مرکز بین‌المللی بیابان‌شناسی که در ژانویه ۲۰۱۲ از دنیا رفت و نیز تمام کسانی که این کتاب وقف ایشان شده قرار داشته است.

پروفسور دونالد گابریلز

رئیس بخش بیابان‌شناسی یونسکو

دانشگاه گنت بلژیک

مقدمه مترجمان

تخریب زمین و بیابان‌زایی فرایندی است که در آن ارزش محیط‌های بیوفیزیکی به واسطه ترکیبی از فرایندهای انسانی روی زمین تحت تأثیر قرار می‌گیرد و شامل هر گونه تغییر یا آشفتنی روی زمین است که با کاهش توان زمین در تأمین کالا و خدمات زیست‌بوم‌ها و حمایت از عملکرد آن‌ها شناخته می‌شود. این پدیده سطح وسیعی از کره زمین و افراد بسیاری را متأثر ساخته است.

قطع نخل‌ها و به‌زیرکشت بردن مراتع به‌منظور تأمین غذای بیشتر برای جمعیت در حال رشد، بهره‌برداری بی‌رویه از آب‌های زیرزمینی و افت سطح سفره‌های آب، بوته‌کشی، سوزاندن و تخریب پوشش گیاهی و ده‌ها علت دیگر تخریب زمین که در تمامی آنها ردپای انسان مشاهده می‌شود، در نهایت به شکل‌گیری عرصه‌های بیابانی منجر خواهد شد و اینجاست که نقش کارشناسان و مسئولان در امر ترویج فرهنگ ملاحظه، محیط‌زیست و آموزش استفاده معقول از منابع طبیعی بیش از پیش آشکار می‌شود.

آنچه مسلم است امروزه تخریب زمین و بیابانی‌شدن اراضی در جهان و به ویژه در ایران به سرعت در حال پیشروی است و هر روز سطح بیشتری از مناطق را تحت سیطره خود درمی‌آورد، و نکته حائز اهمیت این که معمولاً در مسیر گسترش آن با مانع جدی و قاطعانه‌ای روبه‌رو نمی‌شود. علت این امر را، جدا از فقدان اقدامات مهاري قابل ملاحظه، باید در غفلت افکار عمومی از این مسئله و مشارکت آگاهانه و دلسوزانه مردم و مسئولان جست‌وجو کرد.

با توجه به اهمیت بسیار زیاد تخریب و بیابانی‌شدن اراضی که بر زندگی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی مناطق خشک و نیمه‌خشک تأثیر چشمگیری دارد، لازم است مباحث بیشتری درباره این پدیده، فرایندها، علت‌ها و نیز ارزیابی و مهار آن ارائه شود. توجه افکار عمومی به این معضل فراگیر جلب شود.

هدف از ترجمه این کتاب، که حاوی مطالعات موردی متعددی درباره پدیده بیابان‌زایی و تخریب اراضی در نقاط متعددی از قاره‌های جهان و نیز ایران است، ارائه اطلاعاتی درباره نحوه شکل‌گیری و گسترش این پدیده و راهکارهایی برای مهار آن است. امید است که کتاب حاضر بتواند در جلب توجه علاقه‌مندان به مسائل بیابان و به ویژه پدیده بیابان‌زایی و تخریب زمین مؤثر واقع شود.

دکتر مجید کریم‌پور ریحان

مهندس فاطمه نقی‌زاده اصل